



# نظام جامع آمار

## نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور

مجری  
اشکان شباک

همکاران  
کاوه کیانی  
ایوب فرامرزی  
ودود کرامتی  
عباس مرادی

نماینده کارفرما  
حسن حسنی

گروه پژوهشی پردازش داده‌ها و اطلاع‌رسانی

پژوهشکده آمار

بهار ۱۳۹۷

## پیش‌گفتار

توسعه و تعالی هر سازمانی به سیستم‌های تولید و انتقال داده‌ها و اطلاعات آماری به‌عنوان یکی از عوامل اصلی در برنامه‌ریزی و تصمیم‌گیری بستگی دارد. در واقع ارایه آمار دقیق و درست، در روندهای طرح‌ریزی، سیاست‌گذاری و تصمیم‌گیری سازمان‌های مختلف کشور، نقشی اساسی ایفا می‌کند. آنچه روند تولید و انتشار آمار دقیق و درست را در هر جامعه‌ای تضمین می‌کند وجود یک نظام آمار کارآمد و متناسب با ساختار آن جامعه است. نظام آمار کارآمد در یک جامعه پیش‌نیاز و شرط لازم برای توسعه یافته بودن آن جامعه است. از همین روی و با توجه به اهمیت موضوع، در پنجاه و ششمین جلسه شورای عالی آمار در سال ۹۷، راهبردهای کلان سومین برنامه ملی آمار، که مرکز آمار موظف به تدوین این برنامه بر اساس آن راهبردها است، به تصویب رسید. از مهمترین سرفصل‌های این برنامه «اصلاح تشکیلات، ساختار و توسعه ظرفیت‌های دستگاه‌های اجرایی برای تولید آمار»، «تأمین توسعه و استقرار زیرساخت‌های فن‌آوری برای نوسازی نظام آماری با تأکید به نظام جامع ثبت‌های آماری» و استفاده بیش از پیش از آمارهای ثبتی مبنا هستند.

بنا بر این لزوم تغییرات اساسی هر چه سریع‌تر در روش‌ها و شیوه‌های فعالیت‌های آماری سازمان‌ها و دستگاه‌های اجرایی و انطباق‌شان با نظام آماری مدرن کشور به‌عنوان جزئی از آن، بیش از پیش احساس می‌شود. برای همین نخستین گام و بنیادی‌ترین اقدام، ایجاد و یا به روز رسانی نظام آمار و فرآیند تولید، انتشار و جریان گردش داده‌ها در یک سازمان است. روشن است که برای مدیریت موفق یک سازمان ایجاد یک نظام کارآمد و مؤثر در تولید و انتشار داده و اطلاعات آماری، زیربنای برنامه‌ریزی مناسب و ارایه اطلاعات جامع و منسجم و به‌روز در سازمان به‌شمار می‌رود. نظام آمار یک سازمان، به‌طور کلی، مجموعه‌ای از بخش‌ها و واحدهای سیاست‌گذاری، تخصصی و عملیاتی آن سازمان و روابط درونی و بیرونی میان آن‌ها است که مطابق قوانین و دستورالعمل‌ها در رویه‌های معینی در تعامل با یکدیگر به صورت یکپارچه و سازمان‌یافته به تولید و انتشار آمار می‌پردازند. با توجه به لزوم سازگاری این نظام با نظام ملی آمار کشور، باید نقش و جایگاه نظام آمار سازمان با نظام آمار ملی کشور نیز به روشنی تعریف شود. به عبارت دیگر می‌توان گفت که نظام آمار سازمان، مدیریت جریان داده‌های درون آن سازمان به منظور تولید و انتشار آمار دقیق و درست است. بنا بر این برای دسترسی به آمار دقیق، درست و بهنگام، نیاز به استقرار نظام آمار در یک سازمان است که آمار مورد نظر مدیران و برنامه‌ریزان را به صورت دقیق، درست و بهنگام، در دسترس آنان قرار دهد. بدیهی است نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور نیز برای برنامه‌ریزی به منظور اداره بهتر، نیازمند استقرار یک نظام آمار می‌باشد. از این رو و با توجه به نیاز احساس شده طرح پژوهشی «طراحی نظام آمار نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور» برای ایجاد و استقرار چنین نظامی در قالب یک طرح پژوهشی مشترک با پژوهشکده آمار از اواخر سال ۱۳۹۵ در دستور کار مدیران و مسئولان نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور

قرار گرفت که این طرح به طور رسمی از ابتدای سال ۹۶ آغاز شد و طی یکسال در چارچوب سه مرحله اصلی «شناخت و تحلیل وضع موجود»، «ارائه طرح مطلوب» و «طراحی و ارائه برنامه‌گذار» انجام شد. گزارش پیش‌روی جمع‌بندی مطالعات و نتایج طرح پژوهشی پس از اجرای مراحل «ارائه طرح مطلوب» و «طراحی و ارائه برنامه‌گذار» از طرح مزبور است. طراحی نظام جامع آمار نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور در قالب همین گزارش به تفصیل صورت پذیرفته است. این گزارش که در واقع به‌عنوان «نظام‌نامه‌ی نظام جامع آمار نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور» به شمار می‌رود، از چهار بخش اصلی، ۶۰ ماده و ۲۴ دستورالعمل و روش اجرایی تشکیل شده است. جزئیات این گزارش به شرح زیر است:

- بخش ۱: نظام‌نامه‌ی جامع آمار نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور. در این بخش کلیات، الزامات عمومی و مسئولیت‌های مدیریت آمار نظام جامع نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور تشریح می‌گردد. همچنین زیرساخت، نحوه پدیدآوری آمار، کنترل و تضمین کیفیت و مستندسازی آمار نظام‌نامه بیان شده است.
  - بخش ۲: دستورالعمل‌ها و روش‌های اجرایی نظام‌نامه جامع آمار نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور. دستورالعمل‌ها و روش‌های اجرایی نظام‌نامه با جزئیات بیان شده است که با رعایت آن‌ها همواره پویایی نظام جامع آمار نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور حفظ می‌شود.
  - بخش ۳: تحلیل شکاف بین وضعیت موجود و وضعیت مطلوب. در این بخش بر اساس گزارش شناخت و تحلیل وضعیت موجود و بر اساس مشکلات و چالش‌های نظام کنونی آمار نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور راهکارهای دستیابی به وضعیت مطلوب ارائه می‌شود.
  - بخش ۴: برنامه زمانی استقرار نظام جامع آمار نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور. برنامه‌ی زمانی استقرار نظام جامع نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور در این بخش ارائه می‌شود.
- در پایان گزارش، یک پیوست شامل دوره‌های آموزشی مورد نیاز استقرار نظام جامع آمار نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور ارائه می‌شود. بدیهی است اجرای مواد این نظام‌نامه با توجه به ظرفیت‌ها و امکانات نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور بر عهده این نهاد و منوط به تصمیم‌های مدیران ارشد این نهاد و ظرفیت‌سازی‌های لازم دارد. ضمن این‌که شیوه پیاده‌سازی نیز به امکانات و شرایط سازمان بستگی داشته و با توجه به آن قابل انعطاف است. در این پژوهش که به درخواست نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور و توسط پژوهشکده‌ی آمار انجام شده است، آقای دکتر اشکان شباک به‌عنوان مجری و آقایان دکتر کاوه کیانی، دکتر ایوب فرامرزی، ودود کرامتی و دکتر عباس مرادی به‌عنوان همکار اصلی مشارکت داشته‌اند. همچنین آقای حسن حسنی به‌عنوان نماینده کارفرما در اجرا و تهیه این پژوهش مشاوره و همکاری فراوانی داشته‌اند که صمیمانه از ایشان تشکر و قدردانی می‌شود. در پایان نیز لازم است از همه همکاران نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور به ویژه آقایان دکتر سیامک محبوب، امیر انصاری، دکتر سجاد محمدیان و خانم دکتر سکینه قاسم‌پور که در گردآوری اطلاعات و انجام هر چه بهتر این طرح تلاش داشتند نیز صمیمانه سپاسگزاری شود.

محمد نورمحمدی

رئیس پژوهشکده‌ی آمار

امین متولیان

معاون برنامه‌ریزی، پژوهش و فناوری اطلاعات

نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور